

Text Irena Jirků / foto Günter Bartoš

Jiří Slíva: Dělám jen *to,* *co chci*

Pozval mě do litografické dílny v Říční ulici. Je tu jako doma, jsou týdní, kdy jen pendluje mezi dílnou a ateliérem v Dejvicích. Ten den kreslil na kámen obrázek k plakátu pro svou výstavu. Jak jinak – veselý obrázek s partou jazzových muzikantů napěchovaných do klavíru. Skláněl se nad kamenem, vybarvoval černé plochy...

Barevná litografie je velké dobrodružství. Moc krásné.

„Kdy jsem dělal první litografii? Tak někdy v únoru, březnu roku 1980. Pamatuji si přesně ten respekt, který jsem před kamenem cítil. Naštěstí tak jako dnes nade mnou stojí tiskař Jirka Lípa, tak vedle mě stál tehdy Jiří Šalamoun. Ten mě k technice barevné litografie přivedl. Ze začátku jsem to zkoušet nechtěl. Myslel jsem si, že celý život budu dělat jenom perokresby na zadní stranu Mladého světa, což se však ukázalo být neprozřetelným rozhodnutím. Protože lidi chtějí taky něco barevného, a pak ještě proto, že Mladý svět byl později zrušen a dávno předtím byla zrušena zadní stránka, protože zadní stránky jsou v časopisech dobré pro reklamu. A tak se ukázalo, že bylo dobře, když mi Šalamoun vysvětlil, jak se kreslí na kámen. Dneska si s litografiemi dělám radosti a taky se jimi živím. Jirko, takhle je to v pohodě?“

Společně s tiskařem zkoumají obrázek. Litografický proces je starodávně krásný. Vymyslel ho před více než 200 lety v Mnichově pražský rodák Alois Senefelder, když hledal nový, levný způsob rozmnožování svých divadelních her. Tisk je založen na jedinečných vlastnostech speciálního vápencového kamene, který je schopen přijímat vodu a mastnotu. Je možné na něj kreslit mastnou křídou, vytvořit jemnou tužkovou kresbu nebo lavírovat tuší.

„Je to velké dobrodružství. Nezáleží jen na mně, ale také na tiskaři. On je vlastně spolutvůrce, kresbu nakonec naleptá, kámen přebrušuje a vlhčí při tisku každého archu,“ říká Jiří Slíva a s Jiřím Lípou se zase sklání nad kámen. Jsou sehraní, spolupracují spolu už takřka třicet let. Někdy na dvou stavech najednou – jak říkají tiskařským strojům. „Když už tady jsem, míním si to vždycky pořádně užít. Je tu příjemně, tak nějak si tady všichni rozumíme. A ten úžasný genius loci? To jsem dostal darem,“ usmívá se Jiří Slíva. Tam někde venku, za zdí, proudí špalíry turistů od jednoho obchůdku se suvenýry ke druhému, vaří se presso káva a prodávají se hamburgery. Obrázky jakoby z jiného, strašně vzdáleného století...

O cestě

„Když jsem poprvé vystavoval litografie, chodili za mnou lidi a naříkali: Ale pane Slívo, to už nejste vy. Proč už neděláte pérovky? A když o pár let později mě zase Jirka Anderle začal zasvěcovat do techniky leptu a suché jehly, na další výstavě lidi zehrali, proč už nedělám ty úžasné barevné litografie. Já namítal, že mě baví zkoušet, objevovat nové. Je to až směšné, že lidi chtějí vždycky nejdříve to osvědčené.“

Nutno podotknout, že Jiří Slíva je osvědčená, časem prověřená značka. Ne, nebylo to tak, že odmalička věděl, že chce kreslit. Také psal básničky a učil se jazyky. Ty ostatně chtěl studovat, jenže i když uměl slušně německy a anglicky, na jazykovou střední školu ho nevezali. Maturoval tedy v Plzni na hutní průmyslovce, pak vystudoval vysokou ekonomickou. Na ni šel kvůli Praze a kvůli muzice. Psala se krásná šedesátá a on znal všechny jazzové a rockové kluby ve městě, sám v nich hrál na kytaru nebo bubnoval. „Vlastně všechno, co jsem v životě dělal, jsem neštudoval, a všechno, co jsem studoval, jsem prakticky nedělal,“ směje se dnes.

Své první kreslené vtipy a ilustrace k vlastním básničkám publikoval na začátku sedmdesátých let v deníku Mladá fronta, v následujících letech byl přizván do skupiny výtvarníků okolo časopisu Mladý svět. V té době pracoval v Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV v oddělení prognostiky, kam ho přivedl Ota Šulc, jemuž ještě za studií pomáhal s překlady. Odejít na volnou nohu a žít se jako nezávislý karikaturista, ilustrátor a grafik se Jiří Slíva rozhodl v roce 1979. „Měl jsem hotovou kandidátskou práci, ale už jsem ji nechtěl obhajovat. Věděl jsem, že jestli v tom ústavu setrvám ještě minutu, zavalí mě normalizační mašinerie. Se vším jsem praštil a šel kreslit. Jo, byl to risk, který nemusel vyjít. Ale vyšel!“

V litografické dílně v pražské Říční ulici právě Jiří Slíva vytvářel obrázek pro plakát na svou výstavu v Chrudimí (viz protější strana)

Foto: Cüster Bartoš

JAM SESSION

VÝSTAVA GRAFIKY J. SLÍVY

16. 5. - 30. 6. 2009

po - pá 14 - 17³⁰

so 9 - 11³⁰

na vernisáži

16.5. od 15⁰⁰ zahraje

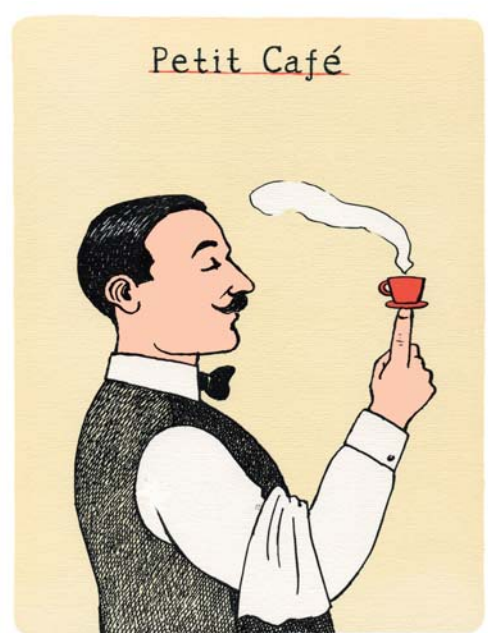
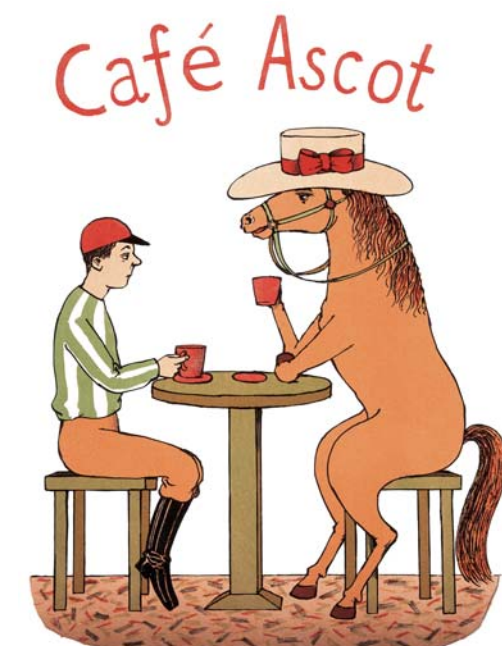
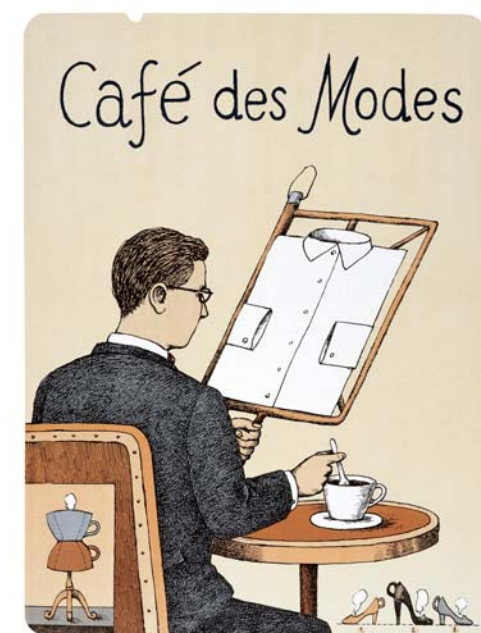
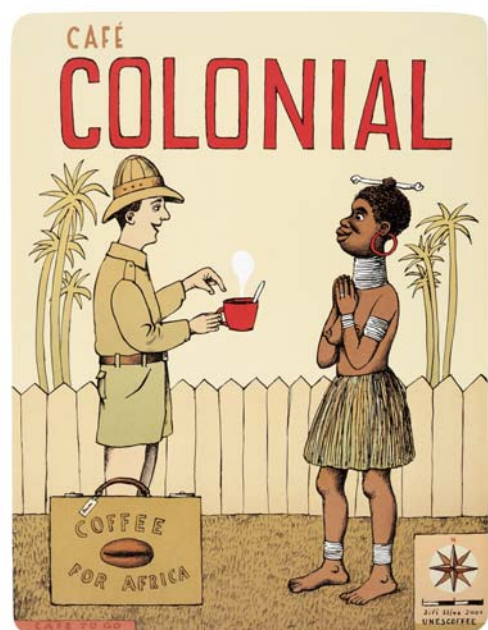
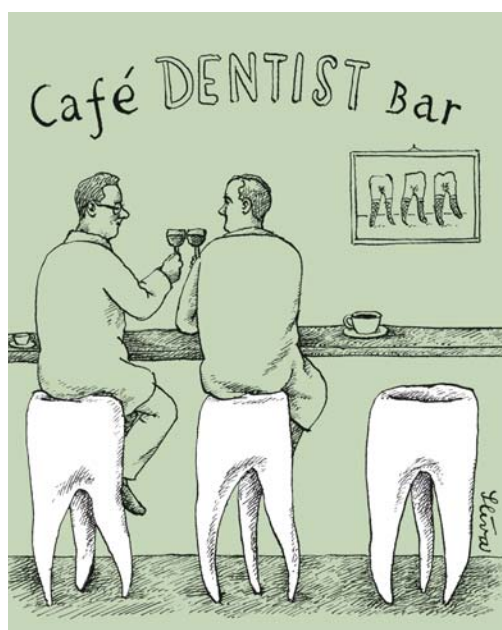
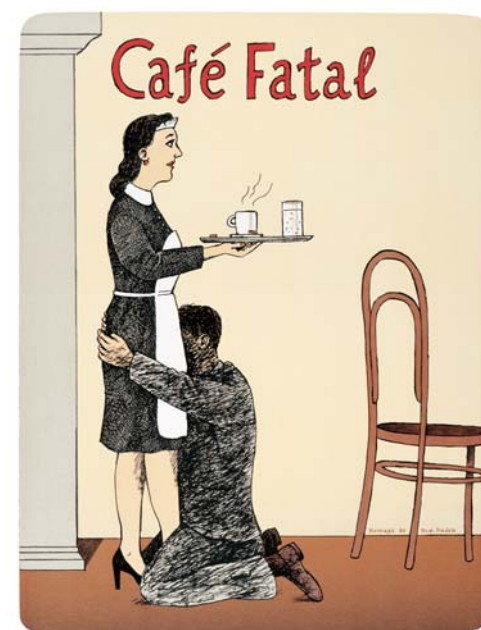
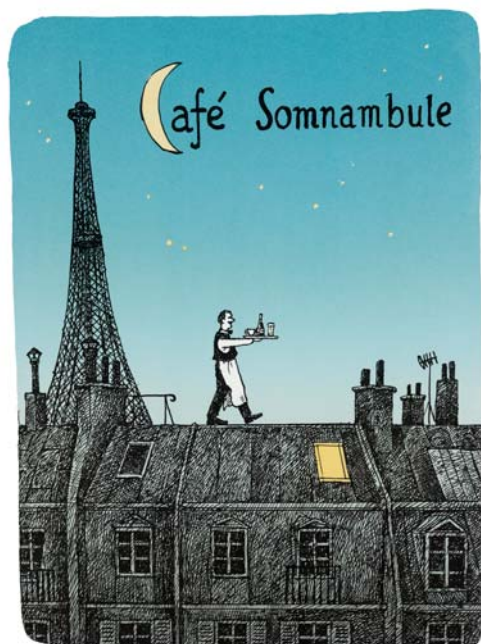
Robert Balzar Trio

Chrudim
Galerie ART

www.galerieart.cz

Kavárenský cyklus vyšel knižně pod titulem Grand Café (viz také následující stránka)

O přátelství

Svět kumštýřů? To není nic pro tebe. Uštvou tě, sežerou! Netušíš, jaká mezi nimi vládne nevráživost... Na slova svého šéfa z ústavu si samozřejmě pamatuje. A přiznává, že jisté obavy měl. Zbytečné. Kolegové – výtvarníci ho přijali bez výhrad, Jiří Anderle a Jiří Šalamoun se stali jeho učiteli. „Vztahy mezi výtvarníky jsou stejné jako mezi ostatními lidmi. Někteří jsou kamarádi, někteří se nemají rádi, jak se říká. Potkávám se jen s kamarády. Už asi tak třicet let. Pravidelně pořádáme výtvarnickou slezinu, posedíme v hospodě, probereme všechno – od politiky přes výstavy, jen o ženských se ze zásady ne bavíme.“ Dříve často muzicírovali. Hudební těleso Grafičanka bylo svého času známou jazzovou kapelou. „Ještě si občas jen tak pro radost zahrajeme, ale už to není, co to bývalo, chybí nám Honza Pacák. On byl sluníčko.“

V jeho slovech není cítit smutek po starých časech, ale po lidech, kteří už odešli.

O svobodě

Překlenout nejtěžší období, tedy ten necelý rok, po který čekal, než ho oficiálně přijali do Svazu výtvarných umělců a on se mohl živit jako umělec na volné noze, mu pomohla spolupráce se švýcarským humoristickým časopisem. Do jeho redakce poslal ukázky prací, Švýcarům se Slívův humor zalíbil, a tak na něj časem zahraniční zakázky jen pršely. Kreslil do časopisů, ilustroval různé texty, knížky. „Samozřejmě jsem sledoval, co dělají tamní kolegové. Nikdo z nich se tvorbou neživil na plný úvazek. Všichni měli ještě jedno zaměstnání, buď učili, nebo měli bohaté manželky. A žasli, jak to, že my si kreslením vyděláme na život.“

Tržní podmínky dnes české výtvarníky také nešetří. Jiří Slíva nepatří k těm, kteří odmítají práci na reklamách, ale je rád, že je nemusí brát jako povinnost. „Kdybych býval zůstal jenom u kreslených vtípků, asi bych splakal nad výdělkem, ale tím, že se prodávají moje litografie, že ilustruju knížky, uživím se. Vlastně si dělám, co chci.“

O lince

Ilustroval desítky knížek, pěstuje – jak sám říká – s potěšením i „poezii malých forem“, zvláště pak aforismy. Ty ostatně vydal už několikrát knižně. Jeho kreslené vtipy ilustrují časopis Euro. „Kdysi jsem se zařekl, že nikdy nebudu ke kresbám pou-

Jiří Slíva (*1947)

- Výtvarník, básník, muzikant, takřka renesanční bytost...
- Věnuje se kreslenému humoru, litografii a knižní ilustraci. Píše aforismy, verše pro děti a také písňové texty.
- Kresby a grafiku vystavoval na desítkách výstav doma i v zahraničí. Na festivalech kresleného humoru získal řadu prestižních cen. V letech 1990–93 učil na Letní akademii výtvarného umění v Salzburgu, v roce 1990 vedl na univerzitě Oberlin (Ohio) seminář Poetry and Cartoon. Je zastoupen v řadě domácích a zahraničních sbírek.

Kdysi jsem se zařekl, že ke kresbám *nebudu používat slova...*

žít slova. Teď jsem slovní celibát porušil, je to tak aktuální, týden co týden, že slova potřebuji.“ A také se zatím neobejde bez tužky. „Nejdříve to nakreslím, pak oskenuju a dobarvuju na počítači. Řekl bych, že je to nižší úroveň práce s počítačem. Nelze ji srovnávat s technikami, které používají mladší kluci výtvarníci. Obdivuju je, jsou v tom dobří. Já nemám takovou kresební bravuru, abych myšlí mohl vést linku.“

Je to až paradoxní. Stojíme spolu v litografické dílně jako vystřižené z devatenáctého století a Jiří Slíva mi líčí, jak nedovede vést myšlí linku. „Podívejte, před vynálezem litografie to vypadalo, že suchá jehla a rytiny jsou nenahraditelné techniky. A vida, pak vynalezli kamenotisk. Rytináři křičeli, že to už není ono! Stejně jako když teď přišel síťotisk. Zase se vedly diskuse, že to není originální technika. Víte, co si myslím? Vyhrají počítače. Kvalitní tisky jsou téměř k nerozeznání od litografií. I když... Pojď, Jirko, dáme se už do toho!“

Tiskne se právě první arch. Obřad. Jiný příměr mě nenapadne. Někde tam za zdí voní presso káva, proudí barevné špalíry turistů. Nekonečně daleko. ■